

tərəfindən məğlub edilən və başı kəsilən Əhəmənilər İmperiyasının hökmdarı II Kir olmuşdur.

səh. 336. “Əbülfərəc”: XIII əsr arami kilsə xadimi və tarixçisi Əbülfərəc bin Harun nəzərdə tutulur.

səh. 337. “Böyük Konstantin”: Roma imperatoru I Konstantin nəzərdə tutulur.

“Yelena”: Roma imperatriçası Flaviya Yuliya Helena nəzərdə tutulur.

“Abdulla xan”: Abdulla xan Ustaclı nəzərdə tutulur.

“İngiltərəli Cenkinsonla”: qəzetdə “Cenkinson” yerinə “Cekson” getmişdir.

Teleqraf xəbərləri

səh. 338. “Tan”: 1861-1942-ci illərdə Parisdə fransız dilində nəşr edilən gündəlik qəzet “Le Temps” [Le Temps] nəzərdə tutulur.

Nəzarətlərdə

səh. 338. “Baş Fabriçni müfəttiş”: Baş Fabrik müfəttişi; sənaye müəssisələrində əmək şəraitinə nəzarət edən dövlət qurumu Fabrik Müfəttişliyinin baş müfəttişi.

səh. 339. “...fəhlələrlə fəna müamilədə bulunmaqla...”: qəzetdə “müamilədə” yerinə “mübadilədə” getmişdir.

Bakı xəbərləri

səh. 340. “Brauning”: odlu silah ixtiraçı-konstruktoru Con Brauning tərəfindən ixtira edilmiş tapança.

Çərşənbə, 26 mart 1919-cu il, nömrə 143

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Çarşənbə, 23 cəmədiyəlaxir sənə 1337. 26 mart sənə 1919.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Təx nüsxəsi 80 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 18 rublə, 2 aylığı 32 rublə, 3 aylığı 45 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 20 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublədir. Elan fiatı: sətri 3 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

İNNA LİLLAHİ

VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN

Hüseynbala, Kazım, Sadıq və Haşım Hüseynovlar **Hacı Əliməhəmməd Hüseynovun** vəfat etdiyini kamali-hüzn və təhəssürlə [böyük bir matəm və kədərlə] öz qövm-əqrəbə və dost-aşnalarına xəbər verirlər.

Mərhumun cənəzəsi bu gün mart ayının 26-sında səhər saat 9 tamamda özünün Verxni-Təzəpirski küçədə 72 nömrəli evindən Təzəpir məscidinə aparılacaqdır.

5763

QİSMİ-RƏSMİ [RƏSMİ HİSSƏ]

Posta və Teleqraf nazirinin bütün Azərbaycan Cümhuriyyətindəki posta və teleqrafxanalarına təminatnaməsi [göstərişi]

Bu mart ayının 19-uncu günündən etibarən Cümhuriyyətin bütün posta və teleqrafxanalarında türkcə olaraq daxili teleqrafların qəbulu müqərrər edilir [qərarlaşdırılır].

Posta ve Teleqraf naziri: “imza”

Dəftərxana baş müdiri: “imza”

5-ci şöbə müdiri: “imza”

Əslinə mütabiqdir [uyğundur]:

Birinci şöbə kargüzarı: Rəsul Rəhimli

Daxiliyyə nazirinin əmri

Bakı, Gəncə və Zaqatala qubernatorlarına:

Daxiliyyə Nəzarətində[n] alınan məlumatlara görə, hökumət idarələri heyətləri, ələlxusus qəzalardakı hökumət idarələri, ələlümum [ümumiyyətlə] kəndi öhdələrinə düşən vəzifələri layiqincə ifa edəmməyirlər. Bu isə şimdiki keçirməkdə olduğumuz ağır zamanlarda son dərəcə lazımlı və vacibdir.

Həmin idarələr və onların məmurları təcili olaraq öylə bir vaxtda təşkil edilmişlərdir ki, onların sifət və iqtidarları [səlahiyyətləri] müəyyən edilməmişdir. Bəzi yerlərdə məmurların təyini və ya intixabı [seçimi] sahibi-nüfuz şəxslərin hərəkətləri ilə olmuşdur. Böylə ki, həmin şəxslər kəndi xeyir və mənfəətini gözləyərək hökumət idarələrinə insafli məmurların təyin edilməsinə imkan verməmişlərdir. Kəndlərdə dəxi böylə halət davam etmiş və hal-hazırda etməkdədir. Bundan naşi [buna görə], məzkur mə-

həllərdə [adı çəkilən yerlərdə] hərc-mərclik qurtarmayıb və əhali tərəfindən qanuna müraat [riayət] edilməyir.

Məmurların qanundan kənar hərəkəti, onların əhali ilə müğayir [uyğun olmayan] surətdə davam edən rəftarı, rüşvətxorluq və bir çox hökumət məmurlarına yaxışmayan bəd müamilələri [pis rəftarları], bir tərəfdən iqtidarları olmadığı halda mənsəblərinin artması uğrunda cürbəcür xainanə hərəkətlərə təvəssüt etmələri [əl atmaları], məhəlli [yerli] hökumət işləri həyatında təbii bir halət kəsb etmişdir.

Əhalini müvəffəqiyyətli surətdə idarə etmək üçün hökumət idarələri və məmurları hamısından əvvəl insafli, ədalətli, bacarıqlı və ağıllı olmalıdır. Ancaq böylə bir idarə əhalinin hüsn-rəğbətini qazanar. Qüvvəyə istinad edən hökumət idarələri və məmurları çox vaxt davam edəmməz və işləri dəxi müvəffəqiyyətsiz olar. Böylə şərait və tələbatı bütün hökumət məmurları nəzəri-etibara almalı və bunlara müvafiq hərəkət və rəftar etməlidirlər. Bunların xidmətə ləyaqətləri və əxlaqları olmalıdır. Bunlar isə birinci dərəcə əhəmiyyəti haizdir [əhəmiyyət daşıyır]. Bunlardan əlavə heç bir nəzəriyyə doğru və hökumət işlərinə müvafiq ola bilməz. Məmurlarımızda yuxarıda göstərilən sifətlər olmadıqda, heç bir dəstə və əlahiddə şəxsin nüfuzu onların xidmətə qəbul olmalarına səbəb ola bilməz.

Yuxarıda göstərilən şərtləri nəzərə alaraq zati-alilərinə təklif edirəm ki, tezliklə hökumət idarəsi və onların məmurları ilə aşına [tanış] olub, ləyaqəti olmayanları və ələlxüsüs yuxarıda gös-

tərilən sifətlərə malik olmayan şəxsləri xidmətdən kənar edib, onların əvəzində isə göstərdiyim sifətlərə malik olanları qəbul edəsiniz. Bu barədə siz kəndinizi müstəqil olaraq hiss edəsiniz. Bundan ötrü sizlərə lazımi ixtiyarlar verirəm. Ümidvaram ki, öhdənizə tapşıracağım vəzifəni layiqincə ifa etməyə səy edəsiniz. Bunu isə vətənin səadəti və istiqlalıyyəti sizdən tələb edir. Binaənileyh [ona görə], tezliklə hökumət idarələri və məmurların təbdil və təğyir edilməsi [dəyişdirilməsi, düzəldilməsi] və həmçinin onların lazımi dərəcə vəzifə sahibi olmalarından ötrü ciddi tədbirlər ittixaz etməyinizi [tədbirlər görməyinizi] gözləyirəm. Eyni zamanda sizi əvvəlcə sərhəsab etməyi [xəbərdar etməyi] kəndimə vəzifə ədd edirəm [sayıram] ki, bundan sonra hökumət məmurları tərəfindən sadir olan [meydana gələn] hər bir qeyri-qabil hərəkət və rəftardan dolayı mən beşəxsən [şəxsən] sizləri məsul edəcəyəm və onların böylə hərəkətində siz cavabdəhəndə olacaqsınız.

*Daxiliyyə naziri:
Xəlil bəy Xasməmmədov*

CİDALAR GÖRÜNÜR

Azərbaycan istiqlalıyyətinin sağ və solunu tutan və meydanı-siyasətdə dəxi məqamları sağdan və soldan ibarət olan bədxahlarımız [düşmənlərimiz] bəzən olur ki, bizə qarşı hazırlamış olduqları cidalarını [mizraqlarını] – əlaltı bir politika xətirəsi üçün – ciblərində gizlətmək istəyirlər ki, biz görməyək və bir gün bizi

cidalamaq istərlərsə, biz qəflət altında olub həmlələri rədd və dəf edə bilməyək. Lakin cida cibə sığmayır və sığmayıb da itilənmiş və zəhərlənmiş olan ucunu bizə göstərib guya zəbani-hal [hal dili] ilə deyir ki, xəbərdar olun! Qəflətə uymayın, sipər və qalxanlarınızı həmişə hazır saxlayın, yoxsa böyrünüz deşilər və yarası zəhərlənər! Zəhərli yara isə möhlük [həlak edici] və öldürücüdür.

.....
Mavərayi-Qafqaz [Zaqafqaziya] cümhuriyyətləri içində nə Gürcüstanın Kabinəsi müştərəkdir, nə də Ermənistanın. Bunların kabinələri, yəni hökumət əzası [üzvləri] heyəti bircinsdir [eynitərkiblikdir]. Böylə ki, Gürcüstan vəzirlərinin [nazirlərinin] hamısı gürcü olan kimi, Ermənistanın da hamısı ermənidir. Lakin bizim Azərbaycanda, məlum olduğu üzrə, böylə deyildir. Kabinəmiz müştərəkdir. Hökumətimiz əzaları içində müsəlmanlardan əlavə xaricilər dəxi vardır. Müxtəlif millətləri olan bir məmləkətdə bu əhvalın iqtizası [ehtiyacı] olaraq müştərək bir hökumət mövcud olması geniş siyasət yeridənlər nəzərinə şayani-təqdir [təqdirəlayiq] bir haldır ki, bunun bizdə tətbiqi, ədalətimizi bildirən və dargöz mütəəssib [dar düşüncəli təəssübkeş] olmadığımızı aşkar edən gözəl bir dəlildir. Biz müştərək kabinə təşkil əsasını qəbul edib də böylə adılanə [ədalətli] və münisifanə [insafli] rəftarımıza heç bir kəsdən “mərhəbə” [təqdir] və “afərin” gözləmir-dik, fəqət gözlədiyimiz bir şey vardsa, o da bizim Kabinəyə daxil olmaq istəyənlərdən ümid etdiyimiz sədaqət idi. Biz Kabinəmizdə Azərbaycan istiqlalı tərəf-

darı olmayan və ya Azərbaycan istiqlalına toxunan hərəkətlərdən məmnun görünən bir vəzir ola bilər ehtimalına yol vermirdik və əmin idik ki, Kabinəmizi təşkil edən əzalar [üzvlər], türk və müsəlman olsun və ya xarici olsun, istiqlal əsasında möhkəmdir. Bundan əlavə, vəzirlik mənsəbini qəbul edən bir zatın, xain deniləcək qədər dürüyə [ikiüzlü, riyakar] olacağını təsəvvürümüzə belə gətirmirdik.

Lakin heyhat! Biz safdərunluğa [sədəlövhlyə] məxsus səhv də etmişik... Kabinəmizdə öylə bir vəzir varmış, öylə bir vəzir ki, dürüyəlik kimi alçaq və xainanə bir sifəti haiz olub da bu sifəti, Azərbaycan Cümhuriyyəti vəzirinin şərəf və heysiyyətinə yaraşan bir sifət bilirmiş. Bu vəzir, Azərbaycan dövlətinin Maliyyə vəziri məqamını işğal etmiş olan Protasov cənablarıdır ki, hökumətimizin, istiqlalımızı təhdid edən denikinlərə qarşı ciddi politikasından məmnun olmayaraq istefa vermək məcburiyyətindədir. Bu şəxsin istefası öz ixtiyarı iləmi və ya bunun dürüyəliyini sezmiş olan Hökumət rəisinin təklifi iləmi vaqe olur, bu başqa bir məsələdir. Mətləbimiz bundadır ki, Protasov bizim içimizə sağ cinah cərgəsindən gəlmə bir şəxsdir ki, bu tövr hərəkətlə dürüyəlik göstərib sağ cinahda duranların cidasını cibində gizlədə bilmədi və cidanı bizə göstərməyə məcbur oldu. Bu əhvalın, yeni Kabinə təşkili işimizin bidayətində [başlanğıcında] vüqu bulması şayani-ibrət [ibrət alınası] bir keyfiyyətdir. Deməli, yeni Kabinə təşkil edilərkən Kabinəmiz içində Protasov kimilərinin bir daha olmayacağını ümid etməliyik...

Sağ cinahın cidasını görmək üzrə idik ki, sol cinah dəxi öz cidasını gizlədə bil-məyib, o da göstərdi.

Qüvveyi-bərqiyə [Elektrik gücü] cə-miyyətinin sosialist fəhlələri, məvacib-lərinin bir neçə saat gec verilməsini bə-hanə edərək Bakı müsəlmanlarının və müsəlman demokratiyasının bayram ax-şamını şami-qəribana münqəlib eylədi [qəriblər axşamına çevirdi]. Zənn edilməsin ki, “inqilabiyyun”ların bu “münqəlib” hərəkatı yalnız müsəlman “burjuy”larını qaranlıqda qoyub, bayram şənliklərinə mane oldu. Bakı müsəlman fəqərəyi-kasibəsi [proletariat], evində elektrik işığına adət etməyibdirsə də, şəhər küçələrinin adı günlərdəki işığına adət-kərdədir. Bu fəqərə adı gündə işiq gö-rünən küçələrin, əziz bayram axşamı buludlu bir gecədə tam zülmata dön-məsindən mütəəssir olmazmıydı ki, fə-qərəyi-kasibə “tərəfdarı” olanlar bu na-layiq hərəkatı özlərinə rəva görüb, bir millətin əziz bayramına qarşı bu qədər ehtiramsızlıq göstərdilər!..

“İskra”ların bu nalayiq hərəkatı, fəh-lələrin xudsəranə [özbaşına] bir rəftarı deyə adlandırmasından və acınmasın-dan bizə bir təsəlli ola bilməz! Biz bu hərəkatı, sol cinahın bizə qarşı bədxə-hanə hissiyyatından tövliədən [doğul-an] bir rəftar surətində tələqqi edib [qiymətləndirib] də “İskra”çılara bunu de-yə bilərik ki, əbəs yerə acınmayın! Cidanı cibdə gizlətmək olmaz...

Özümüə gəlincə, arzumuz budur ki, bu cidaları görən gözümüz olsun!

Hacıbəyli Üzeyir

HAVA AYDINLAŞIR

Məlum olduğu üzrə, bir qaç [bir neçə] gün bundan müqəddəm [qabaq] siya-sətimizdə bir çox düyünlər, bir çox qa-ranlıq, qarışıq məsələlər mövcud idi:

Birinci, Kabinəmiz ansızın istefa etdi.

İkincisi, Denikin mürtəce qüvvəsi Şimali qafqaziyalı qardaşlarımızı zorlayır, kəndləri, şəhərləri alt-üst edir, qadınlar, çoluq-çocuqlar bu qara qüvvənin zülümünə, təcavüzünə tam mənası ilə məruz bulunurdu. Hətta Lyaxov canavarcasına hər növ vəhşət və dəhşət icra etməklə iktifa [kifayət] etməyib dağistanlı qar-daşlarımızın istiqaliyyətinə də əl uzada-raq, qaba bir təbirlə “hökumətinizi kəndi əlinizlə məhv ediniz” kimi təkliflər et-diyini eşidirdik.

Üçüncü, Azərbaycan istiqaliyyətini düvəli-müəzzəmə [böyük dövlətlər] nə-zində müdafiə və təsdiq etdirmək üçün iki ay bundan müqəddəm Paris Sülh Konfransına getmək üzrə yola çıxan nü-mayəndələrimiz hələ İstanbulda durur, ötəyə buraxılmayırlardı.

Dördüncü, məmləkətimizdə, daha doğ-rusu paytaxtımızda Azərbaycan istiqala-liyyəti, azərbaycanlılar[ın] məqsədi ilə daban-dabana zidd olan monarxistlər (mürtəcelər) qüvvəti hazırlanır, ətrafa qol-budaq ataraq anənfanən [anbaan] bö-yüyüdü.

Beşinci, kəndimizi idarə edəcək qə-dər əsgərimiz mövcud olduğu halda, hey-ni-hacətdə [lazım olan vaxtda] onlardan istifadəyə imkanımız yox idi. Paytaxt-ımızda belə bir nəfər əsgərimizi görmək şərəfindən məhrum idik.

Altıncı, hökumət məmurlarının qəza və nahiyələrdə bipərva [qorxmada, çə-

kinmədən] icra etdikləri sui-istemallar [sui-istifadələr, qanunsuzluqlar] həddən aş-mış və bu üzdən hökumətlə camaat ara-sına böyük bir soyuqluq girmişdi.

Yeddinci, şimdiyə qədər Xəzər dən-i-zində dönüb-dolaşan, əvvəlləri Biçeraxo-va tabe olub sonraları heç kəsə tabe ol-mayan monarxist flot yalnız bizə deyil, arxalarında duranlara qarşı da üsyan edirlərdi.

İştə, bu yeddi böyük-böyük hadisələri heç bir azərbaycanlı etidali-dəmlə [so-yuqqanlıqla] qarşılayamıyırdı. Hər kəs-də bir düşüncə, bir iztirab, bir qəlb sı-xıntısı var idi. Hasili, siyasətimiz həm xa-ricdə, həm daxildə bir çox yerindən dü-yünlü, dolambaclı [pırtışaşıq] idi.

İndi, əlhəmdüillillah, yağmurlu havaya bənzəyən siyasətimiz bu günlərdə yavaş-yavaş aydınlaşır.

Birinci, Azərbaycanımızda türkləşmək tərəfdarı olmaqla məşhur olan Yusifbəyli Nəsim bəy cənablarının rəyasətilə yeni Kabinə təşkil olunmaqdadır.

İkinci, Denikin və Lyaxov əsgərləri (Dağistan, Gürcüstan və Azərbaycan hökumətlərinin səmimi və ciddi ittifaqı və müttəfiqən [birgə] Müttəfiqlər koman-danlığına verdikləri nota saiqəsi [səbəbi] ilə olmalıdır ki) əvvəlki vəziyyətini büs-bütün dəyişmiş, olduğu yerdə durur, da-ha təərrüzdə [hücumda, təcavüzdə] bu-lunmayı. Yaxın zamana qədər kəndi-kəndinə dəf olub getməz və Dağistan məmləkətini maliki-həqiqisi [həqiqi sahi-bi] olan dağistanlılara tərk etməzsə, məq-hurən [məğlub edilərək] çıxarılacağında heç şübhə yoxdur.

Üçüncü, Sülh Konfransına getmək üz-rə İstanbulda bulunan nümayəndələri-

miz başqa Qafqaziya cümhuriyyətləri nümayəndələri ilə birlikdə, ümumrusiya nümayəndələrindən müstəsna olaraq, bir qaç gün əvvəl alınan teleqrafa nə-zərən bugünlərdə Parisə göndəriləcəklər. Demək, Qafqaziya nümayəndələrinin ciblərində bolşevizm mikrobu bulunma-dığı Müttəfiqlərcə təhəqqüq etmişdir [anlaşılmışdır]. Binaənileyh, sari [yoluxucu] xəstəlik şəfəxanası olan Böyükadaya gön-dərilməyib, adi şəfəxanaya göndərilirlər.

Dördüncü, şimdiyə qədər Bakıya gəl-mələri bir çox müşkülata uğrayan əsgər-lərimizin bir hissəsi Bakıya gəlmiş, Salyan qışlasında [kazarmasında] yerləşmiş, bir qədər də gələcək. Şimdiyə qədər əlbisə və sairə cəhətindən zəhmət və üsrət [sı-xıntı, əziyyət] çəkmiş övladlarımız, qar-daşlarımız Hərbiyyə Nəzarətinin təmi-ninə görə tez bir vaxta mükəmməl ge-yinəcək, yemək və içməkləri kamilən yoluna qonulacaq.

Beşinci, mürtəcelərin hazırladığı qüv-vət tamamilə paytaxtımızdan çıxarılmış, onların qol-budağı isə yeni Kabinəmizin məharəti sayəsində kəndi-kəndinə məhv olub gedəcək.

Altıncı, qəza və nahiyələrdə vüqu bulan sui-istemalları yaxından öyrənmək üçün qubernatorlarımız yavaş-yavaş qə-zalara getməklə əhali ilə rəbitə peyda etməyə başlamışdır. Yeni Daxiliyyə naziri-miz kəndisi də böylə bir rəbitənin lüzumu-nu dərk edir, əhalinin haqlı ciyərsuz və taqətfərsa [ciyər yandıran və dözülməz] şikayətlərini kəndi qulağı ilə dinləmək üçün nəzarəti dəröhdə etdiyi [nazirliyi öhdəsinə götürdüyü] andan etibarən qə-zalara, hətta nahiyələrə gedib əhali ilə dərldəşir zənnindəyiz.

Yeddinci, Bəhri-Xəzərdə xudsəranə [özbaşına] hərəkət edən flot tamamilə tərksilah edilib təslim alındı.

Demək, yuxarıda zikr olunan dərdlərimizdən xilas olmaq ərəfəsindəyiz. Bunlardan maəda [başqa] bir çox dərdlərimiz qalır ki, onlar da vəqti-mərhununda [müəyyən vaxtda, vaxtı gələndə], yəni biz deyil, camaatın həqiqi müntəxibləri [seçilmişləri] Azərbaycan Məclisi-Müəssisənində isbatı-vücut [iştirak] etdikləri zaman həll olunacaq.

Mahəza [bununla birgə], camaat arasında olan bəzi güft-guların [söz-söhbətlərin], çayxanalarda yürüdülmən siyasətlərin əvəzində hər qəza xalqı kəndi arzu və şikayətini o qəza tərəfindən Azərbaycan Parlamanına gələn məbuslarına təhrirən [yazılı olaraq] bildirməlidirlər. Hərçənd, Parlaman banilərini qeyri-təbii olan təqsimi [bölğüsü] sayəsində hər qəzadan yalnız iki-üç nümayəndə (məbus) gəlmişsə də, Məclisi-Müəssisə qədər o iki-üç məbus bu qəzanın hər işini məhəlli-aidi [aidiyyətli yer] vasitəsilə həll etmək zəhmətinə qatlanar. Ağlamayana süd verilməz. Əhali ilə məbus arasında daima rabitə olmalıdır. Bu rabitəni əhali vücutda gətirəcək, əhali kəndi tələbini məbusa yazacaq, məbus da çarəsini düşünəcək.

Hökumət ilə əhali arasında da əlaqə və rabitə lazımdır. Bu rabitəni hökumət vücutda gətirəcək, qəzalara gedəcək, əhalinin ehtiyacatını öyrənəcək, şikayətlərini dinləyəcək, Azərbaycan hökumət və məmləkətini yalnız Bakı ilə Gəncə şəhərindən ibarət bilməyəcək.

Yeni Kabinəmizin kəndi vəzifəsini kə-

ma-hüvə-haqqa [layiqiylə, haqqıyla] ifa edən bir Kabinə olacağına ümidvarız.

*Ağdaş məbusu:
Muxtar [Əfəndizadə]*

TÜRKÇƏ TELEQRAMMA

Əhalinin teleqrammaya olan ehtiyacını, eyni zamanda bu teleqrammaların cərəyan və hərəkətindən hasil mənafeyi, baxşus [xüsusilə] ticarət aləmində yetirdiyi xidmət, təbii mühüm bir mövqə tutmuşdur. Əhalinin mənafeyini gözləyərək və onlara yetirəcək xidmətin daha qolayca və məhsullu olması üçün Posta və Teleqraf Nəzarəti bu vaxta qədər yabançı bir lisanla icra olunan teleqramma müxabiratını [rabitəsini] öz ana dilimizdə və türkçə qullanılmasına artıq diqqət vermişdir. Bu cəhətdən, daha noyabr aylarında türkçə icra ediləcək teleqraf müxabirəsi üçün lüzum görülmən layihəni və tədabiri [tədbirləri] görməkdə idi. Fəqət o zaman posta və teleqraf müəssisələrində türkçə icra olunacaq müxabirəni ifa etməyə lazım qədər türk məmurları yox idi. Nəzarət bu cəhəti nəzərə alaraq birinci növbədə posta və teleqrafxana məktəbini güşad etdirdi [açdırdı]. Eyni zamanda, əyalətlərdən və sair nöqtələrdən teleqraf müəssisələrində türk məmurlarını cəlb etdi. Binaəni-leyh, Nəzarətin bu iqdamatından [təşəbbüsündən] dolayı bilaxirə [nəhayət] bu mart ayının 19-cu günündən etibarən bütün Azərbaycan Cümhuriyyəsində bu-lunan posta və teleqrafxanalarında türkçə olaraq daxili teleqrammaların qəbulu

üçün təmimnamə [nizamnamə] elan edildi. Bu təmimnaməni oxuduqdan sonra, Azərbaycan türk və islamı bugündən sonra öz milli lisanlarında teleqramma yazmağı arzuqış olacaqlar [arzu edəcəklər].

Əlbəttə, teleqrammanı yazdıqları zaman gərək mümkün qədər aydın və anlatmalı yazılsın. Nəzarətin işlərini milliləşdirməyə bu qədər cidd-cəhd edən nəzir cənablarının xidmətinə və verdiyi əhəmiyyətini, ümid edərək bütün əhali təhsin edəcəkdir [alqışlayacaq]. Əminiz ki, bir az vaxt keçmədən qeyri işlərin də milliləşdirilməsi mövqə tutacaqdır.

Bu sətirləri yazmaqla biz sair nəzarətlərdən də imkan daxilində olan işlərin türkləşdirilməsini arzu edirik. Fəqət məəttəəssüf [təəssüflər olsun ki], bu xüsusda sair nəzarətlərdə heç bir fəaliyyət və iqdamat [təşəbbüs] görməməkdəyiz. Əyalətlərdə mövcud bütün məktəblərin rəsmi möhürü və blankları həman ikibaşlı qartallıqda qalmışdır. Yenə, həmçinin əyalətlərin zəbtiiyyə [polis, asayiş] idarələrində də həman möhürlər hökmündə durmuşlardır. Halbuki, bu cürə cüzi, eyni zamanda əhəmiyyəti haiz [əhəmiyyət daşıyan] şeylərin dəyişdirilməsi imkan daxilindədir.

Nə isə, bu gün hər nəzarət kəndi dəvairində [öz idarələrində] mövcud bütün rəsmi möhürlərin təbdili [dəyişdirilməsi] üçün və o dairələr [idarələr] üçün rəsmi Azərbaycan Bayrağı hazırlamasına, həm də imkan daxilində olan işlərin milliləşdirilməsinə çalışmalıdırlar.

*Posta və Teleqraf Nəzarətinin
kargüzarı: Rəsul Rəhimli*

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Amerikada əmələ hərəkəti

Bostondan ingilis qəzetlərinə yazırlar ki, ingilis əmələlərinin [fəhlələrinin] tətillər edib də məvaciblərinin artırılmasına müvəffəq olmaları Amerika əmələlərinə də sirayət eyləmişdir. Bir milyondan ziyadə Amerika əmələləri tətillər elan edərək öz zəhməthaqlarının artırılmasını və əmələ həyatının yaxşılaşdırılmasını tələb edirlər. Foll-Riverdə əmələlərlə iş sahibləri arasında olan etilafa [razılığa] görə, əmələlər həftədə 48 saat işləməlidirlər və əlavə, məvacibləri də artırılmalıdır. Bu etilafdan sonra 30 min nəfər əmələ işləməyə başlamışlardır. Nyu-Bedfordda bu qədər əmələlər tətillər etmişdir.

Hindistanda əmələ hərəkəti

Bombayda dok və manufaktur fabriklarının əmələləri tətillər elan edərək özlərinin iqtisadi tələbatını təqdim etmişlərdir. Başqa fabrika əmələləri və İngiltərənin Şərqi Hindistan dokunun əmələləri hakəza [habelə] tətillər elan edərək məvaciblərinin artırılmasını tələb edirlər.

Bombayda 30 min əmələlərin iclasında qərar qoymuşlar ki, qubernatorun yanına gedib ondan xahiş etsinlər ki, əmələlərlə iş sahibləri arasını düzəltmək üçün vasitəçiliyi qəbul eylesin. Fəqət əmələləri pərakəndə etmişlərdir [dağıtmışlar]. İngilis qəzetlərinə verilən digər məlumatlara görə, nəhayət qubernator bu işə müdaxilə edib əmələlərin məvacibini 20 faiz artırmışdır.

Misirdə üsyan

Berlin – Misirdə Əl-Qahirə və sair

şəhərlərdə ingilis hökumətinə qarşı protesto olmaq üzrə əhali nümayişlər yapmışlarsa da, ingilislər hərbi qüvvə ilə onların nümayişini dayandırmışlardır.

İngiltərədə əmələ konfransı

İngiltərə böyük bir əmələ konfransını dəvət etmişdir. Bu konfrans öylə tədbir ittixaz edəcəkdir ki [tədbir görəcəkdir ki], tətilə imkan verilməsin və qəti surətdə tətil edilməsin. Əmələlərin mübahisəli məsələləri bitərəf tribunala verilmişdir. Bir milyon əmələ tərəfindən konfransa 800 nəfər nümayəndə göndərilmişdir. Konfransa İngiltərənin Məsai vəziri Horn sədarət edirmiş. Horn öz nitqində demişdir ki, hökumət fabriklarının milliləşməsinə ziddir. Zira, bu tədbir xüsusi ticarətlərin tərəqqisinə mane ola bilər. İngiltərə əmələlərinin halını islah etmək yolunda konfransda böyük müzakirə olur. İngiltərə Baş naziri Lloyd Corc bu müzakirətdə iştirak edəcəkdir.

SÜLH ƏTRAFINDA

Royter acentəliyinə xəbər verilir ki, bu gün Sülh Konfransı yəhudilərin nümayəndələrini dinləmişdir. Bunlar Fələstinin yəhudilərə verilib də orada bir yəhudi dövləti təşkili barəsində yəhudilərin tələbatını bildirmişlərdir.

Bütün xırda millətlərin haqqı Sülh Konfransı tərəfindən təsdiq ediləcəkdir və bunlar Cəmiyyəti-Əqvamın etibarnaməsi ilə İngiltərənin təhti-himayəsində [himayəsi altında] olacaqlardır.

Almaniya sülh nümayəndələrinin Sülh Konfransında iştirak üçün Versala vuru-

du mart ayının axırlarında gözlənir. Bunlar ən əvvəl 5 böyük dövlətin nümayəndələri ilə görüşəcəkdirlər.

Erməni vəkilləri

Ermənilər tərəfindən Sülh Konfransına intixab edilmiş [seçilmiş] olan Papacənov və onun məşvərətçisi general Korqanov bu vaxta qədər hələ Tiflisdən getməmişlərdir. Ən mötəbər xəbərlərə görə, bunları ingilislər Rusiya tərəfdarı hesab etdiyindən Tiflisdən Parisə getmələrinə müsaidə verməyirlər. Ola bilər ki, bunlar heç də Tiflisdən əzimet etməsinlər [yola düşməsinlər].

DAĞISTAN ƏHVALI

Qoyt kəndi altındakı müharibənin təfəsilatı

Çeçenistandan gələn bir şəxsin rəvayətinə görə, Çeçenistan əleyhinə olan hərəkətdə dün Birinci Süvari firqəsi [diviziyası] topxana ilə bərabər iştirak etmişdir. Müharibə martın 7-sində başlanmışdır. Dağıstan və Çeçenistan alayları Könüllü orduya hüsn-təvəccöhü olan öz komanda heyəti tərəfindən iğfal edildiyindən [aldadıldığından], general Şatilov hərəkətinin müvəffəqiyyətli bir surətdə olmasına kömək etmişlərdir. Dağıstan və Çeçenistan alaylarının köməyi bundan ibarət olmuşdur ki, onlar çeçenlərlə müharibəyə girişməkdən imtina edib əsgərləri Könüllü ordu əleyhinə müharibə etməyə qoymamışlardır. Tersk kazakları da çeçenlərlə mehriban qonşuluğa istinadən və uzun müddət dağıstanlılarla kazaklar arasında intiqam hissi züher

edəcəyindən ehtiyatla çeçenlər əleyhinə getməkdən imtina etmişlərdir. Odur ki, bir tək Don kazakları iştirak etdiklərindən, bu hərəkət Könüllü ordu üçün müvəffəqiyyətsiz olmuşdur. Denikin hökuməti və Parlaman Dağıstan ordusunun komandan heyətini təzələməkdən ötrü mühüm iqdamatda bulunmaq [addımlar atmaq] istəmişdir. Bir para əsgəri dəstələr tərxis edilmişdir.

Vladıqafqazda

(Bolşeviklərdən sonra)

Vladıqafqaz şəhəri hal-hazırda bir xarəbazar təsvir edir. Evlər, küçələr və bütün məhəllələr yandırılmışdır. Küçələr boş və sakitlikdir. Ancaq adam asılan yerlərdə izdiham vardır. İşsiz camaat böyük dəstələrlə bolşeviklər asılan dar ağacları yanında durub tamaşa edirlər. Üç gün keçdikdən sonra dar ağaclarına təzə adamlar asırlar. Səpmə yatalaq xəstəliyi hər yerdə hökmfərmdadır [hökm sürməkdədir]. Tabut tabut dalınca, şəhər içrə yatalaqdan ölənləri daşıyırlar. Ölənlərin çoxu bolşevik saldatlarıdır. Xəstəxanalar ağzına qədər xəstə ilə doludur. Şəhərdə heç bir yeməli şey yoxdur. Qəndin girvənkəsi 100 manat, çörək 8 manat, neft və cövher baha deyil. Kerenski və Nikolayevski pulları işləyir. Bir çox adam şəhərdən çıxıb getməyə tələsir. Əhali aclıq çəkir. Mədən Sularında 30 minə qədər əsir bolşevik saldatları vardır ki, səpmə yatalaq xəstəliyinə düşər olmuşlardır.

Mühacir çərkəzlərin övdəti

İstanbuldan varid olan [gələn] bir şəxsin rəvayətinə görə, müvəffəqiyyətsiz

Qafqaziya müharibəsindən sonra öz siyasi məsləklərinə görə Türkiyəyə mühacirət etmiş olan yarım milyon çərkəzlərin komitəsi Sülh Konfransının Cəmiyyəti-Əqvam [Millətlər Cəmiyyəti] komissiyasına bir müxtirə [xəbərdarlıq] təqdim etmişdir. Bu müxtirədə çərkəzlər Qafqaza qayıtmaq arzusunda olduqlarını xəbər verirlər. Bundan əlavə, çərkəzlər xırda millətlərin istiqlalıyyəti Müttəfiqlər tərəfindən əsasən qəbul edildiyi bir zamanda öz istiqlalıyyət hüquqlarını müdafiə etməkdə müttəhim olan dağıstanlılara siyasi əfvi-ümumi [amnistiya] şamil edilməsini istida [xahiş] edirlər. Rəvayətə görə, rəisi-cümhur Vilson çərkəzlərin Anadolu dan və Ərəbistandan Qafqaziyaya övdət etmələri [qayıtmaları] arzusuna hüsn-təvəccöh göstərmişdir.

BAYRAM GÜNKÜ MÜHÜM XƏBƏRLƏR

İngiltərədə əmələ hərəkəti

London – Londonda olan bəhriyyə-nun [dənizçilərin] konfransında qərar qoyulmuşdur ki, əmələlərə beynəlmiləl surətdə məvacib artırılın. Məvaciblərin artırılması məsələsi Sülh Konfransına idxal [daxil] edilsin. Təyin edilmiş komissiyon məvaciblərin miqdarını təyin etməlidir. Əmələlər tərəfindən təşkil edilmiş etilafi-müsəlləs [üçtərəfli ittifaq] İngiltərənin siyasi dairələrini əndişəyə salır. Zira Müttəfiq ölkələrdə olan əmələlərin birləşməsi öz tələblərinin qəbul edilməsinə səbəbiyyət verəcəkdir. Məvaciblər barəsində Sədrəzəmin [Baş nazirin] verdiyi məlumatı, tətil barəsində olan qərarı

dəyişəcəkdir. Hər halda İngiltərədə əmələ hərəkəti getdikcə ciddiləşir və bu əhval əndişələrə səbəb olmaqdadır.

- Azərbaycan Hökuməti tərəfindən alınan rəsmi məlumatlara görə, İstanbulda olan İngiltərə komandanlığı Azərbaycan sülh heyətinin Parisə əzimet etmələrinə [getmələrinə] müsaidə [icazə] vermişdir. Neçə gün əvvəl heyət Parisə mütəvəcihən [Paris istiqamətində] hərəkət etmişdir.

- Bugünlərdə İstanbuldan varid olan [gələn] bir zətin rəvayətinə görə, İstanbul haqqında Qafqaziyada görünən xəbərlərin əksəri uydurma və yalandır. Osmanlı Hökuməti İstanbulda mövcud olub, həmişəki kimi öz işlərini yola verir. Hətta şayiə var ki, türklər yunanlılarla ittifaq əqd etmişlərdir [imzalamışlardır]. Türklərin İstanbulda son çıxışı Müttəfiqlərə artıq təsir etmişdir. Xüsusən, Hindistan müsəlmanlarının türklər nəfinə [xeyrinə] İngiltərə qarşısında etdikləri protestosu Müttəfiqləri əndişəyə salmışdır.

- Şayiəyə görə, Müttəfiqlər Almaniyaya son dərəcə böyük güzəştə bulunurlar. Almaniyanın bütün ərzaq işlərini Müttəfiqlər öz öhdələrinə götürmüşlər. Müttəfiq dövlətlərdə vüqu bulan əmələ hərəkəti dəxi də Müttəfiqləri pərişan edir.

Könüllü ordu və dağistanlılar

General Denikin ordusu Dağıstan Hökuməti ilə danışığını tərək etmiş və Dağıstanda yenidən əməliyyatı-hərbiyyəyə [hərbi əməliyyata] başlamışdır. Fəqət birinci çıxışında Denikin ordusu mükəmmələn məğlub olmuşdur.

Berlin – Seymada son atışmada ya-

ralanmış olan Bavariya vəzirləri [nazirləri] Münxendən qaçmışlardır. Şəhərdə mükəmməl əsəyş bərpa edildiyinə baxmayaraq, şəhər idareyi-örfiyyəyi-əsgəriyyə [hərbi fəvqəladə vəziyyət] altındadır.

Amsterdam – Praqadan xəbər verilir ki, Praqada bütün gün atışma davam edirdi. Bolşeviklər hökumət müəssisələrinin əksərini işğal etmişlərdir. Studentlər [tələbələr] və Milli Qvardiya, bolşeviklərə qarşı çıxıb şəhərə girdikdən sonra bolşevikləri oradan qovmuşlardır.

London – Bu gün İngiltərə mədən əmələlərinin iclasında Lloyd Corc bəyan etmişdir ki, hökumət mart ayının 21-dən gec olmamaq şərti ilə Kraliyə[t] komissiyası təyin edilməsinə razıdır. Bu komissiya əmələ iş vaxtı müddətini müzakirə edəcəkdir. Sonra mədənlərin milliləşməsi məsələsinə baxılacaqdır.

- Smayla bəyan etmişdir ki, mədənlərin milliləşməsi məsələsinin təxirə düşməsinə razı olurlar. Fəqət zəhmət müddətini əskilməsi və məvəciblərin 30 faiz artırılması haqqındakı tələbinin təxirə düşməsinə heç vaxt riza göstərməyəcəklərdir.

- Lloyd Corc cavabında demiş ki, bu barədə əvvəlcə müşavirədə bulunmamış, hökumət heç bir güzəştə buluna bilməz. Ona görə də, Lloyd Corc məsələhət görür ki, bu məsələ ciddi surətdə müzakirə edildikdən sonra Kraliyə[t] komissiyasına nümayəndələr təyin etsinlər. Smayla buna da rədd cavabı vermişdir.

- Yəhudi müəssisələrinə söz verilmişdir ki, ən yaxın zamanda yəhudi milli məsələsi Sülh Konfransında müzakirə ediləcəkdir.

Parisdə

Gürcüstan sülh heyəti-mürəxəssəsi əzaları [nümayəndə heyəti üzvləri] [Nikolay Semyonoviç] Çxeidze və [İrakli Georgiyeviç] Sereteli Parisə varid olmuşlardır [çatmışlar]. Bunlar Gürcüstan Cümhuriyyətinin tələbatını Sülh Konfransına təqdim edəcəklərdir.

“Peti Parizyen” qəzetəsinin müxbiri ilə bunlar müsahibə edərək demişlər ki, Gürcüstan torpaq barəsində güzəştə bulunmağı tələb etməyir. Onlar daxili işlərini özləri də islah edirlər. Fəqət Sülh Konfransından Gürcüstan Cümhuriyyətinin təsdiq edilməsini tələb edirlər.

- Mövsuq [etibarlı] mənbələrdən xəbər verilir ki, Türküstanda hökumət böhranı davam etdiyindən general Denikin bu qitəni öz əlinə almaq istəyir. Denikin istəyir orada hökumət təşkil edərək hökumət başçılığına general Lebedevi təyin etləsin.

- Nyu-Yorkdan teleqrafla xəbər verilir ki, Şimali Amerikada bolşevik hərəkəti başlamaq istəyən ünsürlər işlərində müvəffəq olmamışlardır. İki günlük tətildən sonra əmələlər yenə işə başlamışlardır. İnciləbçilər özlərinin məğlub olmalarını təsdiq edirlər. Bütün fabrikalarda əmələlər işləyirlər.

- Məlum olduğu üzrə, Böyükadada rus nümayəndələrinin iştirakı ilə Rusiya məsələsinə dair bir konfrans tərtib vermək fikri var idi. Fəqət bolşeviklər, bəzi digər firqələr bu dəvətə icabət etməyirdi. Həm də Parisdən varid olan [gələn] məlumatlara görə Prinsev Konfransı məsələsi ləğv edilmişdir.

- Deməli, o cəzirdə [adada] Rusiya

işlərinə dair şura olmayacaqdır.

- Gürcüstan Hərbiyyə naziri Giorqadze istefa vermişdir.

Odessa altında müharibə

Xarkov - 20 mart. Dünən bolşevik hissələri Voznesensk ilə Odessa arasında vəqə bulunan və Könüllü qoşunlarının durduğu Berezovka mövqifinə [stansiyasına] yürüş etmişlərdir. Texnika cəhətcə tərəfi-müqabil irəlidi idi. Yunan qoşunları ilə Könüllülər məğlub olaraq qaçmışlardır. Onlardan 100 ədəd mitralyoz, top və qeyri qənimət alınmışdır. Bunlardan əlavə, bir neçə zirehli qatar ələ keçmişdir. Düşmənlərdən 520, bolşeviklərdən 200 nəfər tələfat vardır.

* “N. V.” qəzetəsi yazır ki, bu yaxınlarda Qafqaziyada olan qoşunlar dəyişəcəkdir. Deməli, Qafqaziyaya ingilislərin rəngli qoşunları, fransız, yunan və İtaliya qoşunları gələcəkdir. Tiflisdə fransız qoşunlar olacaq, Zaqafqaziyada olan Müttəfiqlər qoşunlarının komandanlığına fransız generalı Laroş təyin ediləcəkdir.

VÜKƏLA ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

Azərbaycan sülh heyəti barəsində

Bakıda olan İngiltərə ərkani-hərbi [baş qərarqahı] İstanbulda olan baş ingilis ərkani-hərb idarəsindən aldığı teleqramın surətini Rəisi-vükəla [Baş nazir] Xan Xoyski cənablarına göndərmişdir. Teleqrafın məzmunu böylədir:

“Sizə lazımdır Azərbaycan Hökuməti-

nə bildirəsiniz ki, Azərbaycan heyəti-mürəxəssəsinin [nümayəndə heyətinin] Parisə Sülh Konfransına getməsinə İngiltərə Hökuməti müsaidə vermişdir. Bu şərtlə ki, Fransa Hökuməti də razı olsun. Bu xüsus heyəti-mürəxəssəyə xəbər verilmişdir.”

- Pul kəsilmə müəssisə üzərində kontrol təyini və nizamı haqqında Dövlət Müfəttişinin məruzəsindən sonra qərar edilmişdir:

Dövlət Müfəttişin məruzəsini təsviblə [bəyənməklə], ona tapşırılsın ki, 1919-cu sənə smetasına işbu işdən ötrü dörd məmur maaşı üçün 57600 rubləni idxal [daxil] etsin. İşbu layihə təsdiqinədək hökumət təhti-idarəsindəki [idarəsi altındakı] 20 milyon fonddan üç aylıq məxaricat üçün 19200 rublə verilsin.

- Xariciyyə nazirinin Kuban Hökuməti nəzdində siyasi nümayəndə təyini haqqındakı məruzəsindən sonra qərar verilmişdir:

Doktor Cəfər bəy Rüstəmbəyov Kuban Hökuməti nəzdində Azərbaycan siyasi nümayəndəsi təyin edilsin.

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

Məsai Nəzarətində

Bakı Məsai Borsası [Əmək Birjəsi] Məsai Nəzarətinə müraciətən məlum etmişdir ki, axır vaxtlarda Bakıda işsiz fəhlələrin hesabı artmışdır. Bunlardan bir çoxu iş sahibləri ilə bilavasitə etilafə [razılığa] gələrək növbəsis işə daxil olmaqqla başqalarına böyük xəsarət verərək, Məsai Borsası fəaliyyətinin qeyri-

müntəzəm surətdə aparılmasına səbəb olurlar. Borsa rica etmişdir ki, Nəzarət [Nazirlik] işin nizam üzrə getməsi üçün lazımi tədabir ittixaz etsin [tədbirlər gör-sün].

* Bir neçə vaxt bundan əvvəl Tağiyev fabrikanın əhvalını məhəllində [yerində] təhqiq üçün Məsai Nəzarəti tərəfindən xüsusi bir komisiyon təşkil edilmişdi. Komisiyon fabrika əhvalı barəsində bir məruzə verərək məlum etmişdir ki, ən yaxın zamanda fabrika makinaları üçün lazımlı makina hissələri gətirilməzsə, fabrika, işi yatırmalı olacaqdır. İşbu makina hissələrini ya Rusiya və yaxud İngiltərədən gətirmək mümkün olacaqmış. Məsai Nəzarəti müdiriyyətə təklif etmişdir ki, Rusiyaya bir nəfər nümayəndə göndərüb lazımlı makina hissələrini gətirtsinlər.

Ticarət və Sənaye Nəzarətində

Mühəndis Kandilaki Ticarət və Sənaye Nəzarətinə müraciətən Gürcüstan Hökuməti tərəfindən verilən icazənaməni pişnihadla [təqdim edərək] Gürcüstan üçün 80 min put cövher aparmaq üçün izin istəmişdir. Nəzarət cövher aparmağa icazə vermişdir.

PARLAMAN ƏTRAFINDA

Şamaxıdan Bakıya, Azərbaycan Cümhuriyyəsi Məclisi-Məbusan rəisi həzrətlərinə böylə bir teleqraf gəlmişdir:

“Biz, İrəvan vilayəti qaçqınları Mədrəsədə açıqda qalmışıq. Bizim halımıza nəzər yetirib Bakı qəzasında və Mədrəsə

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Bələdiyyə İdarəsində

Fəhlə Klubu [heyəti]-rüəsa [rəyasət heyəti] Bələdiyyə İdarəsinə müraciətən məlum etmişdir ki, Bələdiyyə İdarəsi Fəhlə Klubu tərəfindən fəhlə çocuqları və fəhlələr üçün tərtib edilən tiyatro və leksiyalardan vergi alır. Halbuki Fəhlə Klubu işbu tiyatro və yaxud leksiyalardan heç mənfəət almıyır. Məqsəd fəqət [ancaq] ürfana xidmət etməkdir.

Heyəti-rüəsa rica etmişdir ki, Bakı və habelə mədən dəvairində [dairələrində] fəhlə çocuqları və fəhlələr üçün tərtib ediləcək nümayişlərdən vergi alınmasın.

Bakıya ərzaq vürudu [gəlişi]

20 və 23 martda Bakıya gətirilən ərzaq:

Buğda: 27363 put – dəmiryolu ilə;
Un: 11041 put - » » » »;
Kartof: 996 put - » » » »;
Arpa: 18234 put - » » » »;
Saman: 6905 put - » » » »;
Ot: 2801 put - » » » ».

Bayram münasibətilə mitinq

Martın 22-də Novruz bayramı münasibətilə Bibiheybətədəki “BORN” [Bakı Rus Neft Cəmiyyəti] şirkətinin neft mədəsində müsəlman əmələləri tərəfindən mitinq məclisi tərtib edilmişdir. Mitinqdə bir çox qeyri millət əmələləri dəxi hazır olub öz yoldaşlarını təbrik etmişlərdir. Məclisin axırında sədr Sadiq Məhəmmədovun təklifi ilə hazırın [iştirakçılar] müsəlman fəqirləri nəfinə [xeyrinə] olaraq 350 manat pul ianə cəm edib “Azərbaycan” qəzetəsi idarəsinə göndərmişlərdir.

köyündə bizlərə yer təqsimatı [bölgüsü] üçün bilatəxir [gecikmədən] bir heyət təyin edilməsini rica edirik. Ararat Cümhuriyyətindən hicrət [köç] edən qaçqınların ədədi günü-gündən tərəqqi etməkdədir. Ziyadə təzyiqatdan dolayı orada yaşamaq qeyri-mümkündür. Qanun və hürriyyət naminə istidamıza [xahişimizə] əncam verilməsi rica olunur.

*İmza: Mədrəsə köyündə
Qaçqınlar Komitəsi sədri:
Məşədi Hümət Məhəmməd oğlu”*

* * *

Qusardan – Azərbaycan Məclisi-Məbusan rəisinə Bakı alayı zabitanından böylə bir teleqraf gəlmişdir:

“Zati-alilərinizin ali təntənəli Novruz bayramını təbrik etməklə bəndəniz və bəndənin təhti-idarəsində [idarəsi altında] bulunan alay zabitanı kəndimizi bəxtiyar hiss etdiyimizi izhara ictisar [cürət] edirik.

Miralay [polkovnik]: Məhəmmədov”

* * *

Qusardan – Azərbaycan Məclisi-Məbusan rəisinə Bakı alayından böylə bir teleqraf gəlmişdir:

“Azərbaycan milləti rəisinin ali təntənəli Novruz bayramını təbriklə müəzzəz [əziz] vətənimizin səadət və mənfəətinə dair müşkül təşkilat ümuratını [işlərini] icra etmək yolunda ən məqbul millət mün-təxiylərinin [seçilmişlərinin] müvəffəqiyyətə nail olmaqlarını Bakı alayı arzu edir, əfəndim.

Miralay [polkovnik]: Məhəmmədov”

HADİSAT

2 milyon manat qarət

Dünən martın 25-də saat 2 radələ-rində Tarqovı küçədə sükunət edən [yaşayan] Ərzaq Nəzarəti dəxldarının [kassirinin] evinə 5 nəfər naməlum müsəlləh bədəfkarlar [silahlı cinayətkarlar] tərəfin-dən hücum edilib, 2 milyon manat pul qarət edilmişdir. Bədəfkarları təqib etmiş olan milissiya nəfəratı ilə onların arasında vaqə olmuş atışmada bədəfkar-lardan bir nəfəri öldürülüb və qalanı isə qaçıb gizlənmişdir. Milissiyalardan bir nəfəri yüngül surətdə yaralanmışdır. Məhəlli-hadisəyə [hadisə yerinə] Bakı vit-se-qubernatoru Müseyib Axıcanov, Bakı qalabəyisi [komendantı] və qeyri məmur-ları gəlmişlərdir. Bədəfkarları tövqif [həbs] etməkdən ötrü ciddi tədbirlər ittixaz edilmişdir [tədbirlər görülmüşdür].

Məhbusların qaçması

Bayılov həbsxanası müdiri Bakı qu-bernatoruna məlum etmişdir ki, martın 18-də məzkur [adı çəkilən] həbsxanadan pəncərənin dəmirələrini sındıraraq məhbus Heydər oğlu qaçmışdır. Bir gün sonra hə-man pəncərədən bir nəfər məhbus dəxi qaçmaq istəmişsə də, milissiya tərəfin-dən tövqif [həbs] edilmişdir.

**ERMƏNİSTAN HAQQINDA
MƏHƏMMƏD ƏLİ PAŞANIN
BƏYANATI**

Trabzonda intişar edən [nəşr olunan] “İstiqbal” rəfiqimiz Ermənistan Cümhu-riyyəti nəzdində Osmanlı mürəxxəsi [nü-

mayəndəsi] olub, əxirən övdət edən [axır vaxtlarda qayıdan] Məhməd Əli paşa ilə müləqat [söhbət, müsahibə] etmişdir. Yeni Ermənistanın əhvalı üçün şayani-diqqət [diqqətəlayiq] məlumatı havi olan [ehtiva edən] bu bəyanat bərvəchi-atidir [aşağı-dakı kimidir]:

– *Nerədən hərəkət və nerəyə təşrif buyurulur, paşa həzrətləri?*

Ermənistan Hökumətinin mərkəzi-ida-rəsi olan İrəvan şəhərindən gəlirəm, İstan-bula gedəcəyəm.

– *Ermənistan hökumət və məmləkəti haqqında lütfən məlumat əta buyurulur-mı, əfəndim?*

Ermənilərin hal-hazırda bir Məclisi-Məbusanı ilə 8 dənə naziri vardır. Bunlar da Baş vəkalət [Baş nazirlik], Xariciyyə, Daxiliyyə, Maliyyə, Hərbiyyə, Maarif, İa-nə və İaşeyi-ümumiyyə nəzarətləridir. Hənuz, rəisi-cümhurları yoxdur. Nazirlər-dən Baş vəkalət, Xariciyyə, Daxiliyyə nə-zarətlərində bulunanlar daşnaksaqandırlar. Əhəmiyyətsiz olan nəzarətlərdə bu-lunanlar isə Əhali partisinə – ki rusların Kadet firqəsi deməkdir – mənsubdur. Mə-busları [deputatları] 44 kişidir [nəfərdir]. Bunlardan 18-i daşnaksaqan, 6-sı islam, 6-sı sosial-demokrat, 6-sı sosial-revol-yussioner, 6-sı da əhalidir (kadet). 6-nın birisi də yezididir. Erməni məbusları mil-lətin intixabı [seçimi] ilə toplanmış olma-yıb, hökumətin intixabı ilə toplanmışlar-dır.

Ermənilərdə bir də Məclisi-hərb var-dır. Bu da beş kişidən [nəfərdən] mürək-kəbdir [ibarətdir]. Bu məclisin rəisi fəriq [general] Nazarbekovdur. Altı alaydan iba-rət bir firqə [diviziya, tümən] əsgərləri vardır. Məclisi-Məbusanda müzakirət rus-

ca, ermənicə cərəyan edir. Məbusların əksərisi rusca söylər, müamili-ti-hökumət [hökumət işləri] ruscadır. Əsgərin əmr ko-mandası və qitəatdakı [hərbi hissələrdəki] təlim ruscadır.

Ermənistan acdır. Hökuməti-Səniyyə ermənilərə iki dəfəlik olmaq üzrə 450 ton buğda vermişdir. Bu, hökumətin sırf ermənilər haqqında şəfqət və mərhəmə-tidir və ermənilərlə idareyi-hüsn-müna-sibata [yaxşı münasibətləri davam etdirmək istəməsinə] bir dəlildir. Ayrıca erməni mü-hacirlərinə ordu un və buğda vermişdir. Brest-Litovsk muahidəsi xaricində və istilamız altında olan yerlərə övdət edən [qayıdan] erməni millətçilərini hüsn-su-rətlə qəbul etmiş və kəndilərinə bir çox təshilat irəə eyləmişdir [vəziyyətlərini yün-gülləşdirəcək tədbirlər görmüşdür]. Höku-mətin ibraz etdiyi [göstərdiyi] bu müa-mileyi-müşfiqanə [şəfqətli rəftar] hər dür-lü təqdirlərə səzadır [layiqdir].

Ermənistan əhalisi kəffətən müsəl-ləhdir [başdan-ayağa silahlıdır] və silah daşıyanlardan silahın miqdarı daha ziyə-dədir. Şimdiki Ermənistan daxilində və əlviyyəyi-sələsədə pək çox qürayi-islamiy-yə [müsəlman kəndləri] (250-yə qərib [ya-xın]) erməni çetələri tərəfindən təxrib və ehraq edilmiş [dağıdılmış və yandırılmış] olduğundan, mövcud qüraya [kəndlərə] islam və erməni əhalinin yerləşməsi pək müşkülüdür.

Gərək Ermənistanda və gərək Brest-Litovsk müahidəsi [sazişi] xaricində təx-liyə edilən ərazidə, ən münbit və məh-suldar və feyzdar [bərəkətli] məntəqə Aras vadisidir. Oradakı islam köyləri və oraya birikən [toplaşan] islam mühacirləri mühafizəyi-mövcudiyət əmələndədirlər

[öz varlıqlarını qorumağı arzu edirlər].

Ermənistanda bulunan əhaliyi-müs-limə kəffətən türkdür. Onları bizdən tər-riq [ayırmaq] üçün ruslar onlara tatar deyirlər və kəndilərinin cahil qismi də kəndilərini tatar zənn edirlər. Halbuki lisan və təşkilat vəchi ilə [baxımından] tamamən Anadolu əhalisinin eynidir. “İştə”, “nerəyə” kimi kəlmələri ruslar ki-tablardan çıxarırlardı və bunların yerinə “hara” kimi, Van cəhətlərində [tərəflərində] “nerəyə” mənası ilə qullanan kəl-mələri iqamə edərək [qoyaraq] bu su-rətlə araya bir lisan fərqi qoymağa çə-lışırırlardı ki, pək adi və amiyənə [avamca] bir fikirdir.

Aras vadisində Naxçıvan[dan] Sərdə-rabadın qərbinə, yəni İğdırə qədər pək çox islam köyləri vardır. Hal-hazırda qis-mi-əzəmi xarəbdir. Aras vadisinin spirto, konyak, pambıq məhsulati fəvqəladədir. Qəmərli nahiyəsində mütəəddid [çox sayda] spirto və konyak fabrikaları möv-cuddur. Ermənilər Qafqazda zəngin iki yer söylərlər. Biri petrol istehsalatı cəhə-tilə Bakı, digəri də spirto, konyak, şərab, bəkməz cəhətilə Qəmərlidir.

– *Qafqazıyanın hal və atisi [indiki və-ziiyyəti və gələcəyi] haqqındakı mütalieyi-dövlətləri nə mərkəzdədir [zati-alilərinin fikri necədir], paşa həzrətləri?*

Azərbaycan, Gürcüstan və Ermənis-tan cümhuriyyətləri konfederasyon ha-lında bir dövlət təşkil edərlərsə, Rusiya ilə bunlar arasındakı silsileyi-cibal [dağ silsiləsi, Qafqaz sıradağları] qayət təbii bir xətti-hüddud [hüddud xətti, sərhəd] olar və Rusiyanın istila əməli təhdid olunar [istila arzusunun qarşısı kəsilər]. Cinsən [milli, irqi baxımdan] bu əhalinin zətən ruslarla heç

bir münasibəti yoxdur və sırf çarlıq politikası Qafqazı Rusiyaya zəmməyi-mülk etmişdir [Rusiyanın torpaqlarına əlavə etmişdir].

Görüşdüyüm azərbaycanlılar qayət gözəl türkcə söylərlər. İçlərində münəvvər [ziyalı] adamları da çoxdur. Rusiyada zabitlik etmiş olanlar da vardır və xalis türk qanı orada safiyyətini [saflığını] tamamilən mühafizə etmişdir. Gərək Azərbaycan və gərək Aras hövzəsindən bir çox gənclərin Dərsəadətə gəlib Osmanlı məktəblərində təhsil etməsi şayani-arzudur [arzu ediləndir]. Rusiya məktəblərində təhsil edənlər təbiidir ki, o maarifin təhti-təsirində [təsiri altında] qalırlar.

TEATRO VƏ MUSIQI

Həmin mart ayının 27-sində çaharşənbə [çərşənbə] günü axşam saat 7-də, İkinci Realnı məktəbinin binasında, Şamaxı yolunda, sabiq Lalayev evində həman məktəbin müsəlman mütəəllimlərinin [şagirdlərinin] təşkilatı tərəfindən bir müsəmirəyi-teatro [teatr tamaşası] tərtib verilmişdir. Teatro türk dilindədir. Xahiş edənlər biletləri həman məktəbin binasında ala bilərlər.

TƏKZİB

Möhtərəm müdir əfəndi!

Təvəqqe edirəm bu məktubumu möhtərəm qəzetəyinizdə çap etdirəsiniz:

“Gələcək” qəzetəsinin 9-uncu nömrəsində “Qazaxda” ünvanlı məqaləni oxudum. Həman məqalədə mənim haqqım-

da böhtanlar yazıldığı üçün Çaylı köyündə üz verən əhvalı möhtərəm oxuculara tamamilə aşkar və aydın etmək qəsdindəyəm.

Fevral ayının 19-uncu günündə mənim təhti-nəzarətimdə [nəzarətim altında] olan birinci nahiyənin müdiri əsgər toplamaq üçün Çaylı köyünə getmiş idi. Orada müdirin milisləri, Çaylı koxası və onun milisləri kəndə dağılıb camaatı müdirin hüzuruna təklif ediblər. Əhəli-dən bir neçəsi onların üzünə ağ olub, gülləyə tutublar. Bu əhvalı təcili surətdə müdir mənə məlum etmişdi. Mən isə əhvalı Gəncə valisinə bildirib, kəndi milislərimlə Çaylı köyünə getdim. Əhəli müdiri və onun milislərini, koxanı atəşə tutduğunu mən orada təsdiq etdim. Mən oraya daxil olduqda sakitlik oldu. Müdir onlara bilmərrə güllə atmamışdı. Bu əhval üz verən zamanı Azərbaycan Parlamanının əzası Hacı Kərim Saniyev cənabları Çaylı köyündə öz evində idi. Müdirin sözüünə görə həman evin ətrafından onun milislərini atəşə tutmuş idilər. Məqalədə yazılır ki, bu vuruşmada tərəfimdən dörd nəfər yaralanıb və Hacı Kərim Saniyev tərəfindən isə bir nəfər ölmüşdür. Böylə böhtanı yazmaq mənim fikrimcə “Gələcək” qəzetəsini ancaq əhəmiyyətdən sala bilər. Böylə bir xəbərin bir nəticəsi, binası əsla yoxdur və ona heç əhəmiyyət vermək olmaz. Çünki mənim milislərimdən heç biri yaralanmayıb və Hacı Kərim Saniyev tərəfindən bir kəs ölməyibdir. Ancaq müdir Çaylıya gedən günü əhəli onun və koxanın milislərini atəşə tutan zamanı koxanın milisinin birisi qolundan yaralanıb. Gəncə valisi Qazaxa gəldiyi doğrudur. İstintaq etdiyim

də doğrudur. Həman istintaq zamanı Hacı Kərim Saniyev vali cənablarına söylədi ki, mən Çaylıya daxil olan kimi sakitlik düşdü və ancaq əsgər toplamaq fikrini əhəli ondan bildi. Müqəssir olan tezləkdə aşkar olar. “Gələcək” qəzetəsi yazdıqları böhtanları dəxi anlar. Bir daha bu əhvalı tamamilə öyrənməmiş, təsdiq etməmiş yazmamışını mən təklif edirəm. “Qazaxda” ünvanlı məqaləni yazan cənabdan rica edirəm ki, üstüörtülü danışmasın, pərdəni açsın. Əgər “Gələcək” qəzetəsinin öylə bir cəsarəti var ki, böylə böhtanları yazır, yəqin ki, onun mühərrihinin dəxi cəsarəti olar, ismini söylər və istədiyi cavabları məndən alar.

*Qazax qəzası qaimməqamı:
İsfəndiyar Muradzadə
14 mart 1919, Qazax*

Arvad həkimi

Y. A. Qirişqori

Knyaz Kropotkin namına olan sabiq Xarkov uşaq xəstəxanasının müdirinin müavini daxiliyyə və uşaq xəstəliklərini qəbul edir hər gün səhər saat 11-dən 1-ədək, axşam saat 4-dən 7-yədək. Cümə günləri fəqirləri pulsuz qəqbul edir. Ünvan: Spasski küçə nömrə 33, Kamenisti küçənin küncündə.

5701 12-4

Arvad diş həkimi

M. S. İdaşkina

Naxoşları qəbul edir səhər saat 9-dan axşam saat 6-ya kimi. Ünvan: Nikolayevski küçədə 25 nömrəli evdə. Telefon 32-41.

2629

Doktor Musa bəy Rəfiyev

Daxili əmrəza [xəstəliklərə] düşər olan naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Səhər saat 9-11-ə kimi. Axşam saat 5-7-yə kimi. Ünvan: Armyanski, nömrə 15. Telefon 16-80.

b-37

Petroqraddan gəlmiş **doktor İshaq Avetisoviç Atayans** (professor Mixaylovun müavini) mamalıq, qadın və urologiya naxoşluğuna mübtəla olanları qəbul etməyə başlamışdır. (Bövl [idrar] yolu azarını, köhnə və təzə süzənəyə müalicə edir.) Bövl yolunu elektrik aləti ilə müayinə edir. Hər gün saat 3-dən 6-ya kimi. Çaharşənbə günləri fəqirləri pulsuz qəbul edir.

Ünvan: Kolyubakinski küçədə Parapetin küncündə ev nömrə 26.

5708 2-41

Diş həkimi

Varşavadan gəlmiş **S. A. Yejevski**. Staropoliseyski küçə nömrə 6, Baryatinskiy küncündə, telefon nömrə 54-55. Qəbul edir saat 9-dan 1-ədək, 4-dən 6-yədək. Dişləri ağrısız çəkir, doldurur, qızıl dişlər, ənglər və damaxlar qayırır.

5751

Diş həkimi M. B. Şternin

Naxoşları hər gün saat 9-dan 2-yədək, 4-dən 7-yədək qəbul edir. Dişləri ağrısız çəkir. Ünvan: Vorontsovski küçə, nömrə 22, Karantinni küçənin küncündə.

5735

Elan

Martın 20-də Bazar və Parapet rayonlarında 97 ədəd Nikolay yüzlüyü düşüb itmişdir. Onları [tapan] ağalar bir yaxşılıq olaraq sahiblərinə qaytarmaq kimi bir alicənablıq göstərmək istəsələr, “Azərbaycan” qəzetəsi idarəsinə Əbdülxəlil Yusifova verilmək üçün təslim etsinlər.

5760

Kraynı Krivoy küçədə olan dükanımdan naməlum bədəfkarlar [canilər] tərəfindən aparılan dükən əşyası arasında şəhər tərəfindən icarə edilən ev yerimin sənədi ilə Fatmayı kəndində özümə məxsus olan bağımın priqovoru dəxi aparılmışdır. Hər kimdə olmuş olsa yuxarıda məzkur [deyilən] sənədlər etibardan saqit [etibarsız] hesab edilir.

Əbdül Ağadayı oğlu

5761

Elan

Ərzaq Nəzarəti bununla Bakı dairəsi kənd cəmiyyətlərinə elan edir ki, Bakı Kəndçilər İttifaqı tərəfindən onlara birinci lazım olan ərzaq şeyləri paylanacaq. Kənd cəmiyyətləri həman şeyləri almaq istəsələr Bakı Kəndçilər İttifaqına müraciət etməlidirlər.

Ərzaq Nəzarəti məsulu: Əliyev

Kargüzar – imza

T-70

Elan

Hökumətin qərarı ilə layihə hazırlamağa müsabiqə (konkurs) elan olunur.

1) Azərbaycan Hökumətinin nişanına (gerb) və 2) Öyləcə də möhürünə.

Layihələrin təqdimi [üçün] bu sənəsi aprel ayının 20-sində vaxt qoyulur.

Ən gözəl layihələrə mükafat olaraq müqərrər edilir [qərarlaşdırılır]:

1-cililərə: gerb üçün 1000 manat;

» » » » möhür üçün 500 manat;

2-cililərə: gerb üçün 500 manat;

» » » » möhür üçün 250 manat.

Müfəssəl [ətraflı] məlumat iş günlərində Posta və Teleqraf Nəzarətindən almaq olar.

Dəftərxana baş müdiri: Blajevski

1-inci şöbə kargüzarı: Rəsul Rəhimli

T-74

“Xidmət”

müstəhlilər cəmiyyəti idarəsi

Bununla öz üzvlərinə məlum edir ki, cə-

miyyətin 2-nci ümumi iclası martın 28-də 1919-cu ildə səhər saat 10-da Çadrovı küçədə 216 nömrəli evdə təyin olunubdur. İclasla nə qədər üzv gəlmiş olsa, iclas qanuni hesab olunur.

5762

Müvəqqəti müdir:

Hacıbəyli Üzeyir

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Cidalar görünür

səh. 347. “.....”: nöqtələr (bir sətir) qəzetdə, mətnin içində getmişdir.

səh. 348. “inqilabiyyunların bu münqəlib hərəkəti”: müəllif ərəb dilində eyniköklü sözlər olan “inqilabiyyun” (inqilabçı) və “münqəlib” (dəyişilmiş, başqa şəkllə düşmüş) sözləri ilə oynayıb.

“İskra”: menşeviklərin 1918-1920-ci illərdə Bakıda nəşr etdikləri qəzet nəzərdə tutulur.

Türkcə teleqramma

səh. 351. “ikibaşlı qartalılıqda”: üzərində ikibaşlı qartal təsviri olan, Rusiya imperiyası gerbi nəzərdə tutulur.

Teleqraf xəbərləri

səh. 351. “Foll-River”: Amerikada bu adda bir neçə şəhər vardır. Burada, güman ki, XIX əsrdə və XX əsrin əvvəllərində Amerika toxuculuq sənayesinin əsas mərkəzi hesab olunan, Massaçusets ştatındakı Foll-River [Fall River] şəhəri nəzərdə tutulur.

“Nyu-Bedford”: XIX əsrin axırları və XX əsrin əvvəllərində Amerikada toxuculuq sənayesinin mərkəzlərindən biri hesab olunan, Massaçusets ştatındakı Nyu-Bedford [New Bedford] şəhəri nəzərdə tutulur.

səh. 352. “...Məsai vəziri Horn...”: qəzetdə Əmək nazirinin soyadı “Qorn” kimi verilmişdir.

Dağıstan əhvalı

səh. 353. “Mədən Sularında”: Rusiyanın Stavropol diyarında yerləşən Mineralniye Vodi şəhəri nəzərdə tutulur.

Bayram günkü mühüm xəbərlər

səh. 355. “Peti Parizyen” [Le Petit Parisien]: Parisdə 1876-1944-cü illərdə nəşr edilən gündəlik fransız qəzeti.

“Prinsev Konfransı”: Böyükada Konfransı nəzərdə tutulur; “Prinsev” sözü qəzetdə təhrif edilmişdir.

“Berezovka”: Ukraynanın Odessa vilayətindəki Berezovka şəhəri nəzərdə tutulur; qəzetdə “Berezovski” kimi getmişdir.

“...ingilislərin rəngli qoşunları...”: Britaniyanın müstəmləkəsi olan Hindistandan, Seylondan və Afrikadakı müstəmləkələrdən yığıldığı əsgərlərdən ibarət qoşunlar nəzərdə tutulur.

Ermənistan haqqında

Məhəmməd Əli paşanın bəyanatı

səh. 358. “İstiqbal”: 1918-ci ilin dekabr ayında Trabzonda (Türkiyə) nəşrə başlayan qəzet; 1925-ci ilə qədər nəşr edilmişdir.

“Əhali partisi”: Erməni Xalq Partiyası nəzərdə tutulur.

səh. 359. “Hökuməti-Səniyyə”: “Ali hökumət”, Osmanlı hökuməti nəzərdə tutulur.

“Əlviyyə-səlasə” (üç sancaq): Batum, Qars və Ərdahan sancaqlarını birgə ifadə edən termin.

səh. 360. “Dərsədət” (xoşbəxtlik qapısı): İstanbul şəhəri.

Təkbiz

səh. 360. “Gələcək”: “Hümmət” partiya-sının orqanı olan və Tiflisdə nəşr edilən qəzet.

Elan

səh. 362. “Ərzaq Nəzarəti bununla...”: qəzetdə belə getmişdir: “Bakı Ərzaq Nəzarəti bununla...”